

Петрашенко Інна Іванівна, кандидат медичних наук, асистент, кафедра хірургії № 2, Державний заклад «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України», вул. В. Вернадського, 9, м. Дніпро, Україна, 49044
E-mail: innapetra@gmail.com

Лоскутова Тетяна Олександрівна, доктор медичних наук, професор, кафедра акушерства та гінекології, Державний заклад «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України», вул. В. Вернадського, 9, м. Дніпро, Україна, 49044
E-mail: loskutovata@gmail.com

УДК: 616:521-036.1-071:615.015.8

DOI: 10.15587/2519-4798.2020.198931

РІВНІ СПЕЦИФІЧНИХ IgE ДО АУТОШТАМІВ S. AUREUS, ВИЛУЧЕНИХ ІЗ LOCUS MORBI ХВОРИХ НА АЛЕРГОДЕРМАТОЗИ

С. К. Джораєва

Мета дослідження: визначення рівнів специфічних IgE до аутоштамів *S. aureus*, вилучених із locus morbi хворих на алергодерматози.

Методи дослідження: У дослідження було включено 81 пацієнт, що отримували медичну допомогу у відділенні дерматології ДУ «Інститут дерматології на венерології НАМН України» в 2016–2019 роках. Пацієнтам було проведено клініко-лабораторне обстеження, що включало в себе аналіз скарг і анамнестичних даних, оцінку тяжкості захворювання за шкалою SCORAD та EASI, проведення бактеріологічних та імунологічних досліджень. Обстеження пацієнтів було проведено у період загострення хвороби.

Результати дослідження: Встановлено кореляцію між показниками специфічного гуморального імунітету та клінічним перебігом алергодерматозів. Доведено, що у пацієнтів, які страждають на АД з тяжким та помірним перебігом хвороби з клінічно значущими показниками SCORAD, IgE-реактивність до ПКAg аутоStaph була достовірно вище у порівнянні зі специфічними IgE до ПКAg еталонStaph: $40,5 \pm 5,4$ і $22,2 \pm 3,1$ ($p < 0,01$) та $14,9 \pm 1,02$ та $11,4 \pm 1,07$ ($p < 0,01$), відповідно. При узагальненні результатів, отриманих при дослідженні сироваток крові пацієнтів з тяжким та помірним перебігом хвороби ІЕ зі значущими індексами EASI показано, що рівні протистафілококових IgE до ПКAg аутоStaph були достовірно вище при зіставленні з сироватковими IgE до ПКAg еталонStaph: $15,8 \pm 1,51$ і $11,7 \pm 0,96$ ($p < 0,01$) та $8,4 \pm 0,48$ і $6,9 \pm 0,39$ ($p < 0,02$), відповідно.

Висновки. Враховуючи, що визначення специфічних та загального IgE у сироватці крові на АД входить до клінічного протоколу надання спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги, а алергенспецифічна терапія розглядається як перспективний метод лікування, визначення саме специфічного IgE – до ПКAg аутоStaph може забезпечити персоналізований підхід для діагностики та лікування алергодерматозів, обтяжених стафілоковою абнормальною колонізацією шкіри

Ключові слова: алергодерматози, клінічний перебіг, специфічні IgE

Copyright © 2020, S. Dzhoraeva.

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).

1. Вступ

Незважаючи на численні дослідження, етіологія та патогенез атопічної екземи залишаються до кінця вивченими, хоча дефектишкірного бар'єра та зміни імунної відповіді вважаються основними факторами розвитку хвороби [1, 2]. Відомо, що атопічна екзема є результатом комплексної взаємодії дефектів бар'єрної функції шкіри, імунної дисрегуляції, а також негативного впливу екологічних та інфекційних чинників [3]. Важливе значення у підтримці алергічного запального процесу у шкірі має *Staphylococcus aureus*, який є найчастішим інфекційним агентом, що колонізує шкіру у близько 90 % пацієнтів, та його ентеротоксини, які набувають властивостей суперантигенів, ініціюючи клітинну і гуморальну імунну відповідь за негайним

типом [4, 5]. У результаті багаторічних досліджень було зроблено висновок, що основним імунологічним механізмом у патогенезі атопічного дерматиту (АД) є порушення фізіологічного співвідношення Th1/Th2 – лімфоцитів і гіперпродукція IgE, які виникають у відповідь на інтенсивне надходження в організм алергенів. Дендритні клітини дерми фагоцитують ці алергени та презентують їх Т-лімфоцитам хелперам, приводячи в результаті до зміни типу Т-хелперів з Th1 на Th2 з наступним виділенням прозапальних цитокінів і підвищенням рівня сироваткового IgE [6, 7]. Вибіркове виникнення IgE-відповіді пояснюють існуванням так званої Th1/Th2 – парадигми, що визначається певним балансом між функціями Th1- і Th2-клітин. Диференціація Т-хелперів представляється як конкурентний

процес, зсув балансу між популяціями яких залежить від секреції взаємоантагоністичних цитокінів [8, 9]. У хворих на АД існує змінена імунологічна реактивність, яка приводить до домінування Th2-лімфоцитів. З іншого боку, знижуються функціональна активність і кількість Th1-лімфоцитів, продукція інтерферону- γ , відповідно, адаптивний імунітет. Вважають, що клінічним результатом даного типу імунної відповіді є розвиток atopії та/або інших аутоімунних порушень. За наявності численних причинних факторів при виникненні АД спостерігається значна гетерогенність у фенотипових проявах захворювання, його тяжкості перебігу, персистенції, а також супутній патології та відповіді на терапію [10].

Враховуючи, що форма перебігу АД може бути IgE-залежною та IgE-незалежною, а крім того, на сьогоднішній день відсутні дослідження щодо стану специфічного гуморального імунітету у дослідженнях з аутоштамами *S. aureus*. Тому, вивчення рівнів специфічних IgE, що відображають алергенспецифічну відповідь у пацієнтів з алергодерматозами, обтяженими стафілококовою інфекцією, в залежності від тяжкості клінічного перебігу дерматозу є досить актуальним.

Мета дослідження: визначення рівнів специфічних IgE до аутоштамів *S. aureus*, вилучених із locus morbi хворих на алергодерматози.

2. Матеріали та методи

У дослідження було включено 81 пацієнт, з них з екземою – 41 особа (12 – хворі з легкою формою екземи, 18 – з середньою та 11 з важкою) та 40 осіб з АД (11 – хворі з легкою формою, 18 – з середньою та 11 з важкою), що знаходились на стаціонарному лікуванні у відділенні дерматології ДУ «Інститут дерматології та венерології НАМН України» упродовж 2016–2019 років. Пацієнтам було проведено клініко-лабораторне обстеження, що включало в себе аналіз скарг і анамнестичних даних, оцінку тяжкості захворювання за шкалою SCORAD та EASI [11, 12], загально клінічні, бактеріологічні та імунологічні дослідження. Дослідження було проведено у період загострення хвороби.

Дане дослідження проведено в рамках виконання НДР ДУ «Інститут дерматології та венерології НАМН України» «Визначити комплекс фенотипічних та молекулярно-генетичних характеристик штамів стафілококів, вилучених від хворих на хронічні дерматози, та розробити підходи до терапії цих захворювань», матеріали якої були розглянуті Комітетом з біоетики та деонтології ДУ «Інститут дерматології та венерології НАМН України». Члени комітету прийшли погодженої думки, що надані для експертизи матеріали науково обґрунтовані, у листі інформування для пацієнта чітко викладені усі положення, з якими необхідно ознайомити пацієнта. Передбачено заходи по забезпеченню безпеки здоров'я пацієнта, дотримання його прав, людської гідності та морально-етичних норм згідно до принципів Гельсінкської декларації прав людини, Конвенції Ради Європи про права людини і біомедицини та відповідних Законів України.

Бактеріологічні дослідження матеріалу, отриманого з осередків ураження на шкірі, проведено згідно регламентуючих нормативних документів [13]. У дослідження включено пацієнтів, від яких було вилучено штами *S. aureus*.

Для проведення імунологічних досліджень у роботі використано комерційний ІФА-набір для кількісного визначення специфічних антитіл класу IgE у сироватці чи плазмі крові людини «EQUI Specific IgE» (Україна). Дослідження проведено згідно інструкції виробника. Оскільки набір призначений для застосування лише з біотинільованими алергенами «EQUI Biotinylated allergens», в наших дослідженнях ми використовували завись клітин референтного і аутоштамів *S. aureus* (повний корпускулярний антиген – ПКАг ауто*Staph* та повний корпускулярний антиген – ПКАг еталон*Staph*), з виконанням біотинільовання згідно інструкції виробника. Визначення специфічних антитіл класу IgE за допомогою ІФА-набору «EQUI Specific IgE» базується на принципі «IgE-захвату» твердофазного ІФА у триетапній інкубації. У лунках планшета засорбовано моноклональні антитіла, специфічні до імуноглобулінів класу IgE людини. Під час інкубації калібраторів та досліджуваних зразків у лунках планшета ІФА імуноглобуліни класу IgE, якщо вони присутні у сироватках, зв'язуються з моноклональними антитілами на твердій фазі. Після відмивання незв'язаних компонентів у лунки з калібраторами вносяться біотинільовані моноклональні анти-IgE антитіла, а в лунки з досліджуваними зразками – цільові біотинільовані ПКАг ауто*Staph* та ПКАг еталон*Staph*. Під час інкубації в лунках з калібраторами утворюється імунний комплекс «анти-IgE + IgE + анти-IgE-біотин», а в лунках з досліджуваними зразками – комплекс «анти-IgE + IgE сироватки + ПКАг ауто*Staph* (або ПКАг еталон*Staph*)». Після відмивання незв'язаних компонентів у лунки додають кон'югат-стрептавідину з пероксидазою хрому, який зв'язується з біотином у складі імунного комплексу на твердій фазі. Незв'язані компоненти видаляються під час відмивання. Імунні комплекси виявляються шляхом додавання розчину хромогену 3,3',5,5'-тетраметилбензидину (ТМБ) з перекисом водню. Після 30-ти хвилинної інкубації реакція зупиняється додаванням стоп-розчину. Оптична густина (ОГ) в лунках визначалася на спектрофотометрі MultiskanPlus при довжині хвилі 450/620–695 nm. Інтенсивність жовтого забарвлення пропорційна кількості IgE у зразку. Всі етапи дослідження проведено при температурі 22 °C, кожен зразок сироваток тестовано у трьох паралельних відтвореннях. Статистичну обробку отриманих результатів проводили з використанням пакету прикладних програм для Microsoft Excel 2003. Враховувались середні арифметичні значення (M) та похибки середніх величин (m) для ряду даних. Достовірність відмінності величин порівнюваних показників у пацієнтів з різним ступенем тяжкості перебігу захворювань оцінювали за допомогою коефіцієнта Стюдента (t). Відмінності вважали статистично значущими при $p \leq 0,05$ [14].

3. Результати досліджень

Узагальнені дані клініко-анамнестичних показників пацієнтів, що увійшли в дослідження наведено на рис. 1.

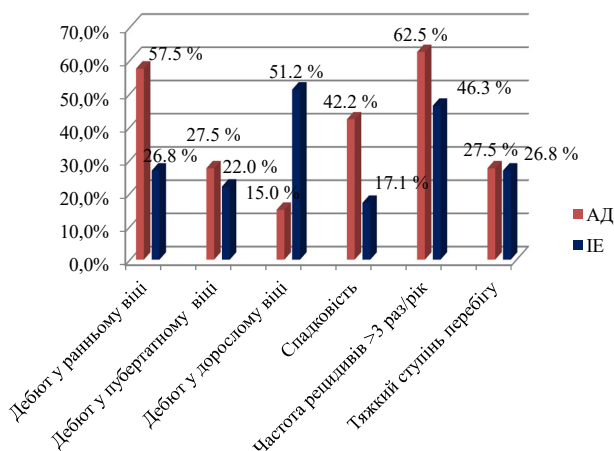

Рис. 1. Клініко-анамнестичні дані перебігу алергодерматозів

При визначенні рівнів специфічного IgE до *S.aureus* в сироватках крові хворих на алергодерматози емпіричним шляхом було підбрано оптимальну концентрацію ПКAg аутоStaph. Для цього проведено попереднє дослідження з концентрацією клітин ПКAg аутоStaph/мл від 10^4 до 10^9 . При концентрації антигену 10^4 до 10^5 клітин/мл отримано негативний результат, що свідчить про такі концентрації не дозволяють визначити нижні рівні специфічного IgE. Концентрації 10^8 до 10^9 ПКAg аутоStaph/мл виявились надлишковими, оскільки результати дослідження майже не відрізнялись від результатів, отриманих при концентрації антигену 10^7 клітин/мл. Зазначене пов'язано з тим, що кількість центрів у молекулі IgE, з якими може зв'язатися ПКAg аутоStaph обмежена, внаслідок чого реакція антитіло – антиген максимально проявляється тільки в певному діапазоні концентрації обох реагентів (в так званій зоні еквівалентності). Тому концентрація антигену 10^7 клітин/мл була обрана для подальших досліджень. Для отримання кількісних результатів визначення рівнів специфічних антитіл класу IgE в IU/ml побудовано калібрувальну криву: на осі OY відклали отримані значення оптичної густини (ОГ) шести калібраторів CAL 0, CAL 0,35, CAL 1, CAL 5, CAL 25 та CAL 100, а на осі OX – відповідні їм рівні – 0, 0,35, 1, 5, 25, 100 IU/ml, відповідно. За допомогою калібрувального графіку визначено концентрацію (IU/ml) специфічних IgE у досліджуваних зразках, яка відповідає значенню отриманої ОГ.

Концентрація специфічного IgE < 0,35 IU/ml – відповідала негативному результату, від 0,35 до 1,0 IU/ml – низькому, від 1,1 до 5,0 IU/ml – середньому, від 5,1 до 100,0 IU/ml – високому та >100,0 IU/ml – дуже високому рівню (рис. 2).

На рис. 3, 4 наведено результати, отримані при обстеженні хворих на практично здорових осіб.

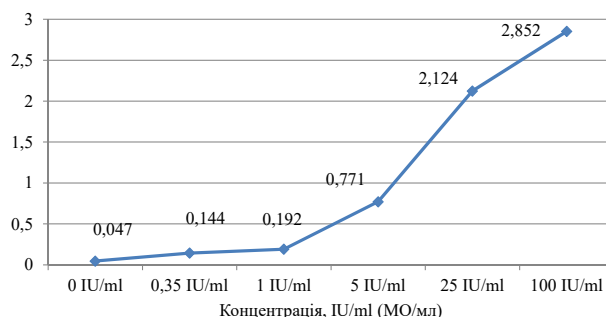

Рис. 2. Калібрувальний графік для визначення концентрації (IU/ml) специфічних IgE у досліджуваних зразках сироваток

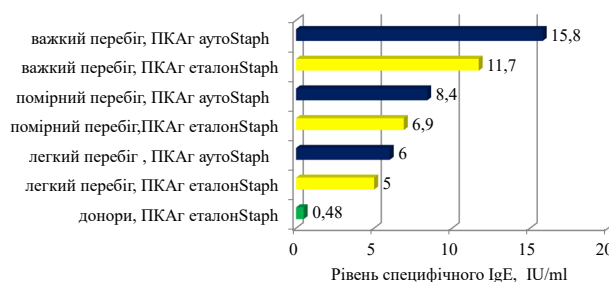

Рис. 3. Визначення рівнів специфічного IgE у сироватках хворих на екзему при дослідженні з *S. aureus* ATCC 25923 та з аутоштамими *S. aureus*, вилученими з осередків ураження в залежності від тяжкості перебігу захворювання

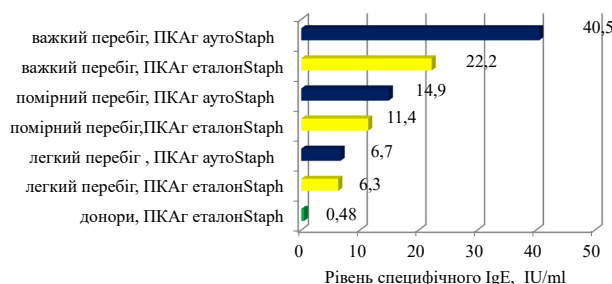

Рис. 4. Визначення рівнів специфічного IgE у сироватках хворих на atopічний дерматит при дослідженні з *S. aureus* ATCC 25923 та з аутоштамими *S. aureus*, вилученими з осередків ураження в залежності від тяжкості перебігу захворювання

4. Обговорення результатів дослідження

При аналізі клініко-анамнестичних особливостей перебігу АД було з'ясовано, що у 23 пацієнтів (57,5 %) дебют захворювання відбувся у дитинстві, при цьому у двох третин з них у віці до 3 років, на відміну від хворих на ІЕ де відсоток був більш ніж у 2 рази нижчим – 26,8 % (11 осіб). При дебюті захворювань у пубертатному періоді було отримано майже однакові дані – кількість хворих на АД складала 26,7 % проти 22,0 % хворих на екзему (11 та 9, осіб відповідно). Кількість виявлення пацієнтів з дебютом захворювання у зрілому періоді також мала відмінності: дебют захворювання у дорослому віці виявлено у 51,2 % хворих на ІЕ (21 особа), вельми часто захворювання починалось після 40–50 років, за ствердженнями ча-

стини пацієнтів похилого віку на відміну хворих на АД, для яких показник склав 15,0 % (6 пацієнтів). Актуальність мають дослідження зв'язку між спадковою сімейною схильністю до atopії та тяжкістю перебігу по АД та екземи. Отримані у хворих анамнестичні дані свідчать, що загальна кількість хворих по наявності сімейної спадкової обтяженості склала 42,2 % (19 осіб). Частина хворих заперечувала наявність спадковості або не мала переконливого уявлення щодо подібних випадків у родині. Переважна ж кількість пацієнтів успадкувала схильність до atopії по материнській або батьківській лінії, і невелика частина – по лінії обох батьків: 13 (68,4 %) – по лінії матері, 5 (26,3 %) – по лінії батька, 1 (5,3 %) – обох батьків. За наявністю спадковості захворювання у хворих на ІЕ відсотки виявлення були порівняно невисокими. Обтяжену сімейну схильність мали 17,1 % хворих (7 осіб), більшою частиною по лінії матері. Як видно з рисунку 1 позитивний сімейно-спадковий анамнез був встановлений майже у половини пацієнтів на АД проти 17,1 % на екзему ($p < 0,005$). При оцінці тяжкості АД за шкалою SCORAD серед пацієнтів, що були під спостереженням, легкий ступінь перебігу було виявлено у 11 осіб (27,5 %), середній – у 18 осіб (45,0 %) та тяжкий – у 11 (27,5 %). Значення індексу SCORAD у середньому склали $17,9 \pm 1,8$; $32,7 \pm 3,5$ та $63,8 \pm 5,4$ балів відповідно. При інтерпретації результатів оцінки індексу EASI та порівнянні перебігу захворювання за його тяжкістю було встановлено наявність 29,3 % хворих з легким ступенем (12 осіб), 43,9 % (18 осіб) – із середньо – тяжким та 26,8 % (11 осіб) – з тяжким перебігом. Значення індексу EASI у пацієнтів коливалися в межах від 10,5 балів до 86,7 балів і в середньому склали $52,8 \pm 3,6$ бали (рис. 1).

У табл. 1 наведено узагальнені дані щодо рівнів специфічних ІgE як до аутоштамів *S. aureus*, вилучених із *locus morbi* хворих на ІЕ, так і до еталонного штаму *S. aureus* ATCC 25923

При обстеженні донорів крові (групу склало 13 осіб) у 4 осіб специфічні ІgE до ПКАг еталон *Staph* не було виявлено, у решти (9 осіб) показники коливалися від 0,4 до 1 IU/ml (середній показник – $0,48 \pm 0,11$ IU/ml), що відповідало відсутності антитіл або низькому рівню концентрації специфічного ІgE в сироватках крові (рис. 3). При дослідженні сироваток, отриманих від хворих з легкою формою екземи з ПКАг еталон *Staph* концентрація специфічного ІgE коливалась від 2,5 до 6,5 IU/ml (у середньому $5,0 \pm 0,38$ IU/ml) – що відповідала середньому рівню концентрації означеного показника у сироватках хворих. При дослідженні цих же сироваток з аутоштамами, рівень специфічного ІgE коливався від 3,5 до 7,5 IU/ml (у середньому $6,0 \pm 0,4$ IU/ml), що вже відповідало підвищеним рівням вмісту специфічного ІgE в сироватках крові хворих. При дослідженні сироваток, отриманих від хворих на ІЕ з помірним перебігом захворювання, з використанням ПКАг еталон *Staph* показники вмісту специфічного ІgE коливалися від 4,5 до 9 IU/ml (у середньому $6,9 \pm 0,39$ IU/ml), проти від 5,5 до 13 IU/ml (у середньому $8,4 \pm 0,48$ IU/ml) у дослідженні з ПКАг ауто *Staph* (відмінності достовірні, $p < 0,02$). При дослідженні сироваток крові з ПКАг ауто *Staph*, отриманими від хворих на тяжку форму екземи, виявлено високі рівні вмісту специфічного ІgE: від 10 до 23 IU/ml (у середньому $15,8 \pm 1,51$ IU/ml), що майже у 2 рази вище ніж при дослідженні сироваток, отаманих від хворих з помірним перебігом ІЕ. При дослідженні цих же сироваток з ПКАг еталон *Staph* вміст специфічного ІgE у сироватках крові був у межах від 7 до 17 IU/ml (у середньому $11,7 \pm 0,96$ IU/ml), при цьому було визначено достовірно різницю у показниках рівнів вмісту специфічного ІgE у дослідженнях з ПКАг ауто *Staph* та ПКАг еталон *Staph* ($p < 0,01$) (табл. 1).

У табл. 2 наведено узагальнені дані щодо рівнів специфічних ІgE як до ПКАг ауто *Staph*, вилучених із *locus morbi* хворих на АД, так і до ПКАг еталон *Staph*.

Таблиця 1

Рівні специфічних ІgE до аутоштамів *S. aureus*, вилучених із *locus morbi* хворих на ІЕ у порівнянні зі штамом *S. aureus* ATCC 25923, IU/ml

Контрольна група (n=13) ATCC 25923	Основна група (n=45)					
	Легкий ступінь перебігу (n=12) аутоштами	Легкий ступінь перебігу (n=12) ATCC 25923	Середній ступінь перебігу (n=18) аутоштами	Середній ступінь перебігу (n=18) ATCC 25923	Тяжкий ступінь перебігу (n=11) аутоштами	Тяжкий ступінь перебігу (n=11) ATCC 25923
0,48±0,11	6,0±0,4	5,0±0,38	6,9±0,39	8,4±0,48	15,8±1,51	11,7±0,96
	p<0,1		p<0,02		p<0,01	
	p<0,001					

Таблиця 2

Рівні специфічних ІgE до аутоштамів *S. aureus*, вилучених із *locus morbi* хворих на АД у порівнянні зі штамом *S. aureus* ATCC 25923, IU/ml

Контрольна група (n=13) ATCC 25923	Основна група (n=45)					
	Легкий ступінь перебігу (n=11) аутоштами	Легкий ступінь перебігу (n=11) ATCC 25923	Середній ступінь перебігу (n=18) аутоштами	Середній ступінь перебігу (n=18) ATCC 25923	Тяжкий ступінь перебігу (n=11) аутоштами	Тяжкий ступінь перебігу (n=11) ATCC 25923
0,48±0,11	6,3±0,33	6,7±0,35	11,4±1,07	14,9±1,02	40,5±5,4	22,2±3,1
	p>0,1		p<0,01		p<0,01	
	p<0,001					

При дослідженні сироваток, отриманих від хворих на легку форму atopічного дерматиту, було отримано результати, що також виявили підвищення вмісту специфічного IgE як у дослідженні сироваток з ПКАг еталон*Staph*, так і з ПКАг ауто*Staph*. При цьому вміст специфічного IgE у сироватках крові хворих при дослідженні з ПКАг еталон*Staph* достовірно не відрізнявся при дослідженні сироваток з ПКАг ауто*Staph*. Так, абсолютні значення показника склали від 5 до 8 IU/ml (у середньому $6,3 \pm 0,33$ IU/ml) у дослідженні з еталонним штамом та від 5 до 9 IU/ml (у середньому $6,7 \pm 0,35$ IU/ml) (рис. 4). Важливо зауважити, що у майже половини хворих на АД (5 осіб) та у 2 осіб з ІЕ рівні специфічного IgE не відрізнялися, як у дослідженні з еталонним штамом, так і при використанні аутоштамів. Достовірна різниця у досліджуваних показниках спостерігалась при дослідженні сироваток, отриманих від хворих на АД з помірним перебігом захворювання. Рівні специфічного IgE при дослідженні з еталонною культурою *S. aureus* ATCC 25923 коливалася від 5 до 20 IU/ml (у середньому $11,4 \pm 1,07$ IU/ml) проти від 10 до 23 IU/ml (у середньому $14,9 \pm 1,02$ IU/ml) у дослідженні з аутоштамами ($p < 0,01$). Кількість хворих, у яких рівні специфічного IgE не відрізнялись як при дослідженні з еталонним штамом збудника, так і з аутоштамами складала по одному з групи ІЕ та АД. При дослідженні сироваток з ПКАг ауто*Staph*, отриманими від хворих з тяжким перебігом АД, виявлено максимально високі рівні вмісту специфічного IgE: від 18 до 76 IU/ml (у середньому $40,5 \pm 5,4$ IU/ml) проти від 12 до 50 IU/ml (у середньому $22,2 \pm 3,1$ IU/ml) у дослідженні з ПКАг еталон*Staph* та достовірну різницю при порівнянні показників, отриманих з ПКАг ауто*Staph* ПКАг та еталон*Staph* ($p < 0,01$). Середня концентрація специфічного IgE у хворих цієї групи перевищувала середній показник у групі з помірним перебігом захворювання майже у 3 рази, а у групі з легким – більш ніж у 5 разів. Максимальні рівні специфічного IgE було зареєстровано у 4 хворих з найбільш тяжким постійно рецидивуючим перебігом atopічного дерматиту (від 50 до 76 IU/ml) та у 2 пацієнтів з важким перебігом екземи (19 та 23 IU/ml) у дослідженні з аутоштамами, вилученими від даних хворих (табл. 2).

Механізми, що сприяють колонізації шкіри *S. aureus*, включають складну взаємодію між декількома факторами. Вони охоплюють дисфункцію шкірного бар'єру, підвищений синтез молекул адгезії *S. aureus* у позаклітинному матриксі, знижений вміст ліпідів в шкірі, зміни рН поверхні шкіри в напрямку лужності і дефектні вроджені імунні реакції, обумовлені зниженням синтезу ендогенних антимікробних пептидів [8].

В результаті проведених досліджень встановлено, що рівні специфічного IgE безпосередньо корелює з тяжкістю перебігу алергодерматозів. Так, специфічні IgE в досить високих концентраціях виявлялися у пацієнтів з помірним і тяжким перебігом АД: $14,9 \pm 1,02$ і $40,5 \pm 5,4$ IU/ml відповідно як в дослідженні з ПКАг ауто*Staph*, так і в дещо нижчих ти-

трах в дослідженні ПКАг еталон*Staph* ATCC 25923 – $22,2 \pm 3,1$ і $11,4 \pm 1,07$ IU/ml відповідно.

При цьому у хворих з легким перебігом АД концентрація специфічного IgE була незначно підвищена як в дослідженні з ПКАг ауто*Staph* – $6,7 \pm 0,35$ IU/ml, так в дослідженні з ПКАг еталон*Staph* – $6,3 \pm 0,33$ IU/ml. Важливо зауважити, що не всі пацієнти, у сироватках крові яких були визначені специфічні IgE до *S. aureus*, мали високі значення загальних сироваткових IgE (неопубліковані дані). Загальний IgE було визначено у сироватках крові хворих з помірним та важким перебігом алергодерматозів, а також у хворих з обтяженою спадковістю (переважна кількість цих хворих належала до групи з важким перебігом захворювання). Аналогічна тенденція спостерігалася при дослідженні рівнів специфічного IgE у хворих з ІЕ, але з більш низькими абсолютними значеннями.

Обмеження дослідження. У дослідження були включені дорослі пацієнти на алергодерматози з діагнозом atopічний дерматит (L 20.0) та екзема (L 30.0 – інші дерматити) згідно з Міжнародним класифікатором хвороб МКХ 10. У дослідження не було включено пацієнтів молодше 18 років, пацієнтів у стадії клінічної ремісії алергодерматозів, а також пацієнтів з загостренням хронічної соматичної хвороби на момент обстеження.

Перспективи подальших дослідження. Подальші дослідження сприятимуть розробці персоналізованої імунотерапії з урахуванням стану специфічного гуморального імунітету у хворих на тяжкі форми алергодерматозів.

5. Висновки

1. При аналізі отриманих даних показано кореляцію між рівнями показників специфічного гуморального імунітету та клінічним перебігом алергодерматозів. Отже, пацієнти з більш тяжкими ушкодженнями шкіри піддаються дії сильнішому навантаженню бактеріальним антигеном, яке призводить до підвищення рівнів антибактеріального IgE. З урахуванням наявності дефекту шкірного бар'єру у цих пацієнтів, комбінація означених чинників сприяє підвищеній колонізації *S. aureus* на ураженій шкірі, що в свою чергу призводить до посиленого проникнення крізь шкіру антигенів збудника і, як наслідок, підвищеної продукції специфічного IgE.

2. За результатами проведених досліджень встановлено, що у пацієнтів, які страждають на АД з тяжким та помірним перебігом хвороби з клінічно значущими показниками SCORAD, IgE-реактивність до ПКАг ауто*Staph* була достовірно вище у порівнянні зі специфічними IgE до ПКАг еталон*Staph*: $40,5 \pm 5,4$ і $22,2 \pm 3,1$ ($p < 0,01$) та $14,9 \pm 1,02$ та $11,4 \pm 1,07$ ($p < 0,01$), відповідно. При узагальненні результатів, отриманих при дослідженні сироваток крові пацієнтів з тяжким та помірним перебігом хвороби ІЕ зі значущими індексами EASI показано, що рівні протистафілококових IgE до ПКАг ауто*Staph* були достовірно вищими при зіставленні з сироваткови-

ми IgE до ПКАг еталон *Staph*: $15,8 \pm 1,51$ і $11,7 \pm 0,96$ ($p < 0,01$) та $8,4 \pm 0,48$ і $6,9 \pm 0,39$ ($p < 0,02$), відповідно.

3. Враховуючи, що визначення специфічних та загального IgE у сироватці крові на АД входить до клінічного протоколу надання спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги, а алерген-специфічна терапія розглядається як перспективний метод лікування, визначення саме специфічного IgE –

до ПКАг ауто *Staph* може забезпечити персоналізований підхід для діагностики та лікування алергодерматозів, обтяжених стафілококовою абнормальною колонізацією шкіри.

Конфлікт інтересів

Автори декларують відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Flohr, C., Mann, J. (2013). New insights into the epidemiology of childhood atopic dermatitis. *Allergy*, 69 (1), 3–16. doi: <http://doi.org/10.1111/all.12270>
2. Kapur, S., Watson, W., Carr, S. (2018). Atopic dermatitis. *Allergy, Asthma & Clinical Immunology*, 14 (S2). doi: <http://doi.org/10.1186/s13223-018-0281-6>
3. Silverberg, J. I., Simpson, E. L. (2014). Associations of Childhood Eczema Severity. *Dermatitis*, 25 (3), 107–114. doi: <http://doi.org/10.1097/der.0000000000000034>
4. Barbarot, S., Auziere, S., Gadkari, A., Girolomoni, G., Puig, L., Simpson, E. L. et. al. (2018). Epidemiology of atopic dermatitis in adults: Results from an international survey. *Allergy*, 73 (6), 1284–1293. doi: <http://doi.org/10.1111/all.13401>
5. Hajar, T., Gontijo, J. R. V., Hanifin, J. M. (2018). New and developing therapies for atopic dermatitis. *Anais Brasileiros de Dermatologia*, 93 (1), 104–107. doi: <http://doi.org/10.1590/abd1806-4841.20187682>
6. Egawa G, Kabashima K. Multifactorial skin barrier deficiency and atopic dermatitis: essential topics to prevent the atopic march. *J Allergy Clin Immunol*. 2016. 138(2):350- 358.e1. doi: 10.1016/j.jaci.2016.06.002
7. Ионеску, М. А. (2014). Кожный барьер: структурные и иммунные изменения при распространенных болезнях кожи. *Российский аллергологический журнал*, 2, 83–89.
8. Manti, S., Chimenz, R., Salpietro, A., Colavita, L., Pennisi, P., Pidone, C. et. al. (2015). Atopic dermatitis: expression of immunological imbalance. *Journal of Biological Regulators and Homeostatic Agents*, 29 (2), 13–17.
9. Werfel, T., Allam, J.-P., Biedermann, T., Eyerich, K., Gilles, S., Guttman-Yassky, E. et. al. (2016). Cellular and molecular immunologic mechanisms in patients with atopic dermatitis. *Journal of Allergy and Clinical Immunology*, 138 (2), 336–349. doi: <http://doi.org/10.1016/j.jaci.2016.06.010>
10. Nyankovskyy, S. L., Nyankovska, O. S., Horodylovska, M. I. (2019). Atopic dermatitis is an important problem in current pediatrics. *Child'S health*, 14 (4), 250–255. doi: <http://doi.org/10.22141/2224-0551.14.4.2019.174039>
11. Коростовцев, Д. С., Макарова, И. В., Ревякина, В. А., Горланов, И. А. (2000). Индекс SCORAD -объективный и стандартизованный метод оценки поражения кожи при атопическом дерматите. *Аллергология*, 3, 39–43.
12. Larsen, F. S., Hanifin, J. M. (2002). Epidemiology of atopic dermatitis. *Immunology and Allergy Clinics of North America*, 22 (1), 1–24. doi: [http://doi.org/10.1016/s0889-8561\(03\)00066-3](http://doi.org/10.1016/s0889-8561(03)00066-3)
13. Приказ № 535 «Об унификации микробиологических (бактериологических) методов исследования, применяемых в клинико-диагностических лабораториях лечебно-профилактических учреждений». МЗ СССР, 22.04.1985, 125.
14. Лапач, С. Н., Чубенко, А. В., Бабич, П. Н. (2002). Основные принципы применения статистических методов в клинических испытаниях. Киев: Морион, 160.

Received date 30.01.2020

Accepted date 19.02.2020

Published date 31.03.2020

Джорасва Світлана Карьягдїївна, кандидат медичних наук, завідувач відділом, лабораторно-експериментальний відділ, Державна установа «Інститут дерматології та венерології Національної академії медичних наук України», вул. Чернишевська, 7/9, м. Харків, Україна, 61057
E-mail: sjoraeva@i.ua